

Činnost vojsk při nesouvislých frontách

V strojovém období válek se v důsledku značného růstu mohutnosti palby a zmobilizování milionových armád vytvořily souvislé fronty. V první a poté i v druhé světové válce obehly souvislé fronty téměř celé kontinenty.

K „narušení“ souvislé fronty však došlo již v druhé světové válce především v počátečním období jednotlivých válečných tažení, kdy se na rozhodných směrech vložila úderná uskupení velkými klíny do operačního uclnění obránce, kdy vznikly mezery v souvislé frontě, kterými rychle pronikaly nejen taktické, ale i operační svazky. Těchto mezer a vln dosahoval útočník nejčastěji tehdy, když obránce neuspěl provést manévry silami a prostředky a organizovat odpor na ohrožených směrech.

Válečné zkušenosti ukazují, že se souvislá fronta zpravidla udržela v těch případech

- když bránil se strana (bez ohledu na stupeň ženijní úpravy terénu) měla dostatek sil a prostředků, takže mohla organizovat souvislou frontu obrany a kromě toho mít silné pohyblivé zálohy k provedení protiúderu nebo k obsazení ohrožených úseků fronty;
 - když útočící strana mohla jak na směrech hlavního úderu, tak i na vedlejších směrech udržet svými silami přímý dotyk s vojsky obránce na celé frontě a provést průlom obrany nepřítelů takovým způsobem, aby nemohl postupně ničt úderné uskupení protiúderu záloh.
- V minulých válkách vznikaly nesouvislé fronty zpravidla v důsledku nedostatku sil a prostředků.

Docházelo k tomu nejčastěji v počátečním období války, když napadená strana, která byla překvapena, neměla ještě zmobilizované síly a nemohla vytvořit organizovaný odpor na celé šíři fronty. Během války nesouvislé fronty vznikaly zpravidla tehdy, když válčící strana utrpěla velké ztráty a dodatečné povolání záloh se ještě nemohlo projevit na válečném poli. V konečných stadiích války se nesouvislé fronty vytvářely obvykle tehdy, když jedna z válčících stran získala takovou převahu, že mohla dovést hluboké vlny do fronty protivníka.

Pojem „souvislá fronta“ je relativní; určuje se podle toho, na jakém stupni ji posuzujeme. Například narušení souvislé

fronty v pásmu činnosti taktického svazku je pro daný svazek velmi důležitá věc, kdežto posuzováno z operačního hlediska nemusí mít nějaký zvláštní význam. O nesouvislé frontě můžeme mluvit teprve tehdy, když průlom provedený v této frontě nemůže být přehrazen jinými prostředky vedení boje (např. atomovými zbraněmi, dělostřelectvem, letectvem) a může být protivníkem využit k provedení manévru vojsky s cílem proniknout do hlubokého týlu obránce.

Příští válka, bude-li rozpoutána, bude se značně lišit způsoby a formami bojové činnosti od předcházejících válek v důsledku masového použití zbraní hromadného ničení. Bude se vyznačovat rychlými změnami situace, bojových sestav a poměru sil na jednotlivých směrech. Bojová činnost bude mít rychlý a manévrový ráz. Udržení souvislé fronty v těchto podmínkách bude neobvykle obtížné.

Stabilizace fronty bude mít úplně jiné formy, než v minulé válce a může být zabezpečena jedině využitím zbraní hromadného ničení.

Příští válčiště se bude vyznačovat pohybem. Cílem pohybu vojsk bude zasádní nepříteli v určitém čase a místě drtivý úder a na druhé straně vyjít zpod úderu nepřítelů.

Na vznik nesouvislé fronty bude mít v příští válce vliv především

- rozmach operace,
- rychlé změny bojové i operační situace, které nedovolují stabilizovat frontu na delší dobu,
- možnost provedení průlomu systému obrany a ničení velkých uskupení vojsk jadernými zbraněmi;
- možnost dosáhnout překvapení v důsledku nenadálého použití raketových zbraní, které mohou zničit jakýkoli objekt na válečném poli a zasáhnout jakékoli místo na zeměkouli;
- nepřetržitá bojová činnost, pro kterou je příznačné prolamování obranných čar z chodu, vedení bojové činnosti na široké frontě a obklíčování velkých uskupení nepřítelů.

Rozmach operace bude mít zásadní vliv pokud jde o nesouvislost fronty válčících

stran. Útočník bude postupovat především na směrech hlavních úderů a bude usilovat o průlom obrany nepřítele do celé hloubky. Přitom bude používat především raketrových zbraní, tankových a mechanizovaných vojsk a vzdušných výsadků. Tempo útoku bude větší na hlavních směrech; na vedlejších směrech bude menší. Tím se budou vytvářet podmínky k vytvoření mezer mezi jednotlivými útvary, svazky a operačními svazky a souvislost linie fronty bude narušena. Její stabilizace může být dosažena jen tehdy, získá-li obránce iniciativu.

Rychlé změny situace bojové i operační jsou vytvářeny především změnami v poměru sil. Tím je dána možnost, aby iniciativa přecházela z rukou útočníka do rukou obránce a naopak. To vše má velký vliv na vytváření průběhu linie fronty.

Možnost provedení velkých trhlin v systému obrany a struktuře operačního učení vojsk **atomovými zbraněmi** může narušit souvislost fronty ještě před rozvinutím útoku a postupu pozemních vojsk.

Překvapení — jako důsledek nenadálého útoku vojsk nebo úderu zbraněmi hromadného ničení — může rychle narušit souvislost fronty. Význam překvapení bude v příští válce vzrůstat především v důsledku používání raketových zbraní.

Pro bojovou činnost v příští válce bude charakteristické **prolamování obranných čar a překonávání vodních překážek z chodu**. Tím se urychlí postup vojsk v průběhu operace, takže nebude možno udržet souvislou linii fronty válčících stran. Rovněž i nepřetržitá bojová činnost — kdy bojová činnost v noci bude normálním zjevem — ovlivní možnost udržení souvislé linie fronty.

Vedení bojové činnosti na široké frontě rovněž ovlivní celkový průběh linie fronty. Jak na hlavních, tak i na podružných směrech úderů vzniknou vlny a mezery mezi svazky útočících a bránících se vojsk. Bojové akce prováděné na široké frontě rozptýlí pozornost obránce pokud jde o volbu objektů vhodných pro použití atomových zbraní. Při útoku na široké frontě je velmi obtížné zjistit hlavní úderná uskupení a směry jejich činnosti zvláště tehdy, zahájí-li útočník útok z výchozích prostorů umístěných v hloubce.

Obklíčování velkých uskupení vojsk bude mít v příští válce jiný charakter než v minulých válkách. Při obklíčování mělo uchování souvislé linie fronty v druhé světové válce velký význam a bylo velmi komplikované vzhledem k tomu, že bylo nutno

vytvořit vnější a vnitřní frontu obklíčení. K dovršení obklíčení a k likvidaci obklíčeného nepřítele je třeba vyčlenit potřebné síly a prostředky, mnohdy i na úkor taktických svazků, které mají rozvíjet úspěch do hloubky obrany nepřítele. Je třeba zdůraznit, že fronty obklíčení, i když nejsou souvislé, umožňují zcela zničit nepřítele nebo ho zajmout. Je nutno odříznout nepříteli cesty odchodu a zbavit ho tak možnosti vyjít z obklíčení. Obklíčení je nejkonkrétnějším projevem manévru; má za cíl přetnout nepříteli cesty odchodu, izolovat jeho síly, zbavit je možnosti pohybu a manévru, a zničit ho atomovými zbraněmi.

Činnost taktických svazků na jednotlivých směrech při odkrytých bocích ztěžuje rovněž udržení souvislé fronty vzhledem ke značné délce linie fronty, která se postupem vojsk do hloubky stále zvětšuje. Boky a týly budou častými objekty zteče. Snaha proniknout do hloubky obrany s cílem obchvátit a obejít hlavní síly nepřítele činí bojovou činnost neobyčejně rychlou a manévrovou. Každá z válčících stran bude usilovat o to, aby pokud možno získala nejvýhodnější polohu k provedení zdrcujícího úderu a rozbití sil nepřítele.

Není pochyb o tom, že výše uvedené činitelé mají vliv na vznik nesouvislé fronty a vytvářejí nové formy a způsoby provádění společné bojové činnosti v důsledku bouřlivého rozvoje techniky, především výzbroje a nových mohutných bojových prostředků.

* * *

Při nesouvislé frontě jsou vojska vystavena úderům ze všech stran. Proto také každá z válčících stran bude usilovat o to, aby si pokud možno v každé situaci udržela souvislou frontu. Tehdy je zejména důležité zabezpečit boky a týly, udržet nepřetržitý styk se sousedy a zabezpečit ochranu před atomovými zbraněmi, letectvem a palbou dělostřelectva.

Z uvedených úvah vysvítá, že bojová činnost vojsk v příští válce bude často vedena v podmínkách nesouvislé fronty a vzhledem k tomu budou mít způsoby jejího provádění řadu charakteristických rysů.



Obrana jako jeden ze základních druhů bojové činnosti má vytvořit nejvýhodnější podmínky k udržení souvislé fronty. Je to možné mimo jiné proto, že obránce použi-

tím zbraní hromadného ničení a manévrem zálohami může dosáhnout na určitou dobu příznivý poměr sil a dokonce i převahu nad nepřítelem. Soudobá obrana, která se vyznačuje rychlými změnami bojové a operační situace a změnami v poměru sil, umožňuje — podle toho, jak se vyčerpávají síly útočníka nebo přivádějí svěží síly — odrazit útok a přejít všemi silami obrany do protiúderu. Přitom se souvislost fronty, která byla narušena v důsledku nepřátelského vlonu, obnoví a změni ve frontu útoku.

Jinak tomu bude při vedení boje na zdrženou. V tomto případě bude neobyčejně obtížné udržet souvislou frontu zvláště tehdy, když vojska budou nucena ustupovat. Bude-li boj na zdrženou veden v rámci pohyblivé obrany, budou podmínky udržení souvislé fronty lepší.

V pohyblivé obraně je třeba za boje vedeného při nesouvislé frontě věnovat zvláštní pozornost tomu, aby první (slabší) bojový sled byl dostatečně podporován palbou dělostřelectva, letectvem a atomovými zbraněmi. Má se tím zabránit, aby nepřítel prolomil zaujaté obranné čáry a úseky prostoru, na jejichž udržení závisí úspěch provedení protiúderu. Hlavní úderné uskupení nepřítele je třeba zadržovat silami prvního sledu obrany tak, aby jeho útok byl kanalizován do směru vhodného pro obrance.

V žádném případě nelze v pohyblivé obraně dopustit prolomení fronty na těch úsecích, kudy by nepřítel mohl obejít plánovaný „pytel“. Zálohy, jako podstatná síla pohyblivé obrany, mají být kromě plnění základních úkolů — tj. provádění protiúderů a rozdrčení úderného uskupení nepřítele — rovněž připraveny uzavřít prorvané úseky fronty a vytvořit podmínky ke splnění zámyslu pohyblivé obrany.

Zasazení záloh k rozbití úderného uskupení nepřítele se má uskutečnit za převahy ve vzduchu, která umožňuje manévr se zálohami.

V pohyblivé obraně je při nesouvislé frontě neobyčejně důležitá organizace vedení. Bude se vyznačovat centralizací, protože jedině centralizovaným velením je možno zabezpečit včasné provedení protiúderu zálohami, sladění činnosti vojsk prvního sledu pohyblivé obrany a činnosti záloh.

Největší možnosti udržení souvislé fronty má vytvářet **poziční obrana**. Nejdůležitější věcí v poziční obraně je nedopustit, aby v důsledku průlomu fronty obrany na jednotlivých směrech vznikly oddělené, izolované rajóny obrany. Proto musí obrance

učinít všechna opatření, aby přinutil nepřítele vést lineární útok, při němž by jeho síly byly rozptýleny po celé frontě. Proveďte-li nepřítel vlom do souvislé fronty obrany, je třeba tento vlom neprodleně „uzavřít“ manévrem zálohami nebo použitím atomových zbraní a zneškodnit síly nepřítele, které pronikají vlomy a mezerami ve frontě.

K vytvoření souvislé fronty bude někdy v obraně nutné, zvláště na směrech hlavního úderu nepřítele, přeskupit síly (ze záloh nebo z nenapadených úseků) ve vrtulnicích. Tyto síly budou rovněž určeny k tomu, aby „uzavřely“ vzniklé vlomy, obnovily obranu k vedení boje v rámci celkového zámyslu.

Abyste zabezpečila stálost a souvislost fronty v obraně je nutno soustředit těžiště obrany na směrech předvídaného úderu nepřítele a kromě toho ještě zabezpečit vedlejší směry, protože nepřítel může provést i úderu na směrech v těžko dostupném terénu, aby dosáhl překvapení.

Obrance je bez ohledu na formu obrany povinen v maximální míře využít mezer v souvislé frontě útočníka k provedení protiúderu do jeho boku. V obraně bude možno udržet souvislou frontu jen tehdy, bude-li široce využíváno manévru zálohami k provedení protiúderu s cílem obnovit frontu obrany na směrech průlomu. V soudobé válce je možno zabezpečit odolnost obrany a tím i udržení souvislé fronty širokým využitím pohybu a manévru a nikoli vybudováním stálých opevnění, která mohou být soudobými prostředky ničení dokonale rozbořena. Důkazem toho je „Mannerheimova linie“ ve Francii nebo „Mannerheimova linie“ v Karelii. Je tedy možno učinit závěr, že v příští možné válce budou pevnosti tohoto typu velmi řídké.

■
Útočná činnost v příští válce se bude zpravidla soustřeďovat na hlavních směrech, i když bude probíhat na široké frontě.

Bude to diktováno snahou nevytvářet vhodné cíle pro úderu atomových zbraní nepřítele. Útočící strana bude zároveň nucena zabezpečit potřebné narůstání sil z hloubky a rozvíjení úspěchu na směrech průlomu.

V útočných operacích, stejně jako v obranných, bude udržení souvislé fronty spočívat na mnoha činitelích. Půjde především o to zachovat správný poměr mezi tempem útoku vojsk na hlavních směrech

úderu a tempem útoku na podružných směrech. Narůstání úderu z hloubky v průběhu útočné operace musí být neustálé a musí vyplývat z rovnováhy sil mezi útočníkem a obráncem. Vzniknou-li v souvislé frontě útočnice výběžky a mezery, musí být stále pozorovány a v případě potřeby chráněny palbou dělostřelectva, údery letectva a atomových zbraní, aby jich obránce nemohl využít k provedení protiúderu.

Nesouvislá fronta u útočníka nebude hrát vážnější roli tehdy, bude-li mezi vojsky postupujícími na jednotlivých směrech udržována součinnost. Je-li naproti tomu nedostatek součinnosti spojen s nesouvislou frontou, může toho nepřítel využít a provést manévry zálohami k zasazení protiúderu do odkrytého boku útočících vojsk.

Útočná činnost bude vedena na jednotlivých směrech, takže může dojít velmi snadno k narušení souvislé fronty. Vytvoří se odkryté boky, které bude nutno zabezpečovat samostatnou činností odřadů nebo taktických svazků. Jestliže např. na útočící samostatný útvar nebo svazek vyrazí z boku protiúder silné zálohy, pak je vhodné za účelem uniknutí zpod úderu zvětšit tempo útoku na tomto směru činnosti nebo „sejít“ z hlavního směru. Následující boje v těchto podmínkách by totiž nebyly úspěšné.

V útoku je třeba využívat mezer v souvislé frontě bránícího se nepřítele nebo slabých míst jeho obrany a snažit se proniknout třeba i malými silami na jednotlivých směrech, pokud možno nejdále do hloubky obrany nepřítele, s cílem vyjít do jeho týlu, ovládnout důležité objekty nebo komunikační uzly, které umožňují rozvíjení útoku. Tento úkol budou nejčastěji plnit — tak jako tomu bylo v druhé světové válce — vyčleněné odřady, popř. útvary nebo svazky speciálně k tomuto cíli organizované. Při nesouvislé frontě mohou sehrát velkou úlohu v pronikání do boku a týlu nepřítele dokonce i jednotlivé odřady a jednotky vojsk prvního sledu. Činnost jednotlivých odřadů a jednotek musí být přitom samostatná, smělá a rozhodná.

V příští možné válce mohou rovněž nastat takové případy, kdy pro vytvoření úderné síly v útoku nebo upevnění odolné obrany na důležitých směrech bude nutno zkrátit frontu vyrovnáním a likvidací výčnělků výslech druhů, které protahují linie fronty. Vyrovnáním linie fronty se rovněž zvýší její trvalost a souvislost.

Hovoří-li se o manévrovém charakteru příští bojové činnosti, je třeba si ujasnit, že pod pojmem „pohyblivost“ je nutno ro-

zumět celou dynamiku vševojskového boje i správné jeho řízení. Je možno přitom potvrdit, že jestliže budeme s to zabezpečit v každé situaci pohyblivost naší činnosti v pravém slova smyslu, pak budeme moci snadno udržet souvislost fronty. V tomto případě se může vzniklá mezera nebo vlom v případě potřeby rychle zlikvidovat.

V útoku bude k nesouvislé linii fronty docházet v důsledku samotného způsobu provádění útoku. Tendence rozvoje forem a způsobů útočné činnosti ukazuje, že útok bude předcházet masový úder atomových zbraní na celou hloubku obrany nepřítele s cílem zničit jeho síly a rozvrátit jeho systém obrany. Vojska provádějící ztěž budou muset vzápětí za atomovými údery co nejrychleji vyjít hlavními silami na čáru určeného úkolu, zabezpečit se před protiúderem záloh nepřítele a likvidovat ohniska odporu, která nebyla zničena atomovými zbraněmi. Větší ohniska odporu budou ničit odřady a svazky, které jsou v zálohách a v dalších sledech útočníka.

Z nesouvislé fronty v útočných operacích vyplývá i činnost vyčleněných odřadů, jejichž úloha se v příští válce značně zvýší. Tyto odřady budou působit odtržené od hlavních sil a budou díky své pohyblivosti a manévrovosti méně ohroženy zbraněmi hromadného ničení. K zabezpečení jejich činnosti je třeba vyčlenit potřebné posilové prostředky, včetně atomových zbraní, nebo zabezpečit jejich těsnou součinnost s hlavními silami. Rozsah úkolů vyčleněných odřadů neobyčejně vzrůstá. Jestliže v předcházející válce měly nejčastěji za úkol ovládnout komunikační uzly, soutěsky, přepavy a udržet je do příchodu hlavních sil, pak v příští válce bude jejich úkolem především proniknout do hlubokého týlu nepřítele, odříznout mu cesty odchodu, dezorganizovat přísun zásob, velení a spojení, popř. napadnout důležité zálohy nepřítele v součinnosti se vzdušnými výsadbami a upoutáje je bojem, s cílem získat čas a umožnit plánovitou činnost hlavních sil.

Řízení bojové činnosti útočících vojsk při nesouvislé frontě bude značně komplikované. Velení vojskům bude buď centralizované (jde-li o plánování a přípravu operace) nebo decentralizované (půjde-li o provedení operace při nesouvislé frontě). Decentralizace velení v průběhu útočné operace vyplývá z předvídaného charakteru a způsobu provedení bojové činnosti. Bojová činnost bude zásadně probíhat na smě-

rech. Odřady a taktické svazky budou působit převážně samostatně, často bez spojení mezi sebou a někdy bez spojení s nadřízeným štábem. V těchto podmínkách vzrůstá význam iniciativy velitelů nižších stupňů, kteří se budou muset v průběhu dalšího vedení boje samostatně rozhodovat na podkladě znalosti celkového zámyslu.

Někdy však bude nutno v zájmu celkového zámyslu velení v průběhu útočné operace centralizovat. Tuto zásadu centralizace velení v průběhu útočné operace je nutno uplatnit především tehdy, když bojová činnost se nevyvíjí v souhlase se zámyslem velitele. Rychlé změny bojové i operační situace budou vyžadovat zásah vyššího štábu, aby došlo ke koordinování činnosti v souladu se vzniklou situací.

Při plánování operace se musí předvídat podmínky i jednotlivé bojové situace, ve kterých bude třeba centralizovat nebo decentralizovat velení.

Charakteristickým rysem velení v útoku při nesouvislé frontě bude udržování nepřetržitého velení a součinnosti na jednotlivých směrech. Přitom má velký význam organizace spojení na jednotlivých směrech nebo činnost směrových důstojníků vybavených pohyblivými pojiťky — jako letouny a vrtulníky. Součinnost mezi sousedy nebo jednotlivými prvky operačního učenění musí být v průběhu boje udržována péčí nadřízeného štábu. Není-li možno navázat přímé spojení a obnovit narušenou součinnost, může se koordinace činnosti dosáhnout pomocí smluvených světelných signálů předávaných z letounů nebo vrtulníků. Pomocí těchto signálů možno například bojující útvary uvědomit o vyrazení protiztečích nebo protiúderů záloh nepřítele, vyznačit správné směry postupu, informovat se o situaci souseda, označit mezery nebo slabá místa v sestavě nepřítele nebo objekty a cíle zteče.

V podmínkách nesouvislé fronty má činnost vojsk jistou souvislost s vedením nepřetržité bojové činnosti. V obou případech je činnost vojsk vázána na množství sil a prostředků, které jsou k dispozici. V těch případech, kdy nebudeme s to zabezpečit nepřetržitou útočnou činnost vzhledem k tomu, že bránící se strana dosáhne rovnováhy sil — bude se fronta stabilizovat. Avšak v obou případech má požadavek nepřetržité bojové činnosti (pro stranu, která vede útočnou operaci), jakož i udržení souvislé fronty (pro obě válčící strany) — velký význam.

Z toho vyplývá, že oba problémy — činnost vojsk při nesouvislé frontě i vedení nepřetržité bojové činnosti — se musí stát předmětem dalších úvah a studií, aby bylo možno učinit správné závěry pro přípravu našich ozbrojených sil na činnost v podmínkách příští možné války.

(Pplk. Fr. Czyzowicz, Mysl wojskowa 7/60)

Válka důvtipu

(Recenze knihy amerického publicisty.*)

Chruščovovo odhalení americké špiónáže, prohlášení presidenta Eisenhowera, státního tajemníka USA Hertera a jiných senátorů v kongresu Spojených států o nutnosti legalizovat špiónáž a povýšit ji na úroveň státní politiky, nutně burcuje vědomí všech mírumilovného světa. Tato prohlášení jsou významná zvláště pro tábor socialismu, proti kterému je především namířeno úsilí americké špiónáže. Na základě oficiálních projevů odpovědných činitelů USA lze s jistotou říci, že přes odhalení jejich podvrtných metod před mezinárodním fórem, budou ve své podvrtné činnosti pokračovat, i když jinými metodami a formami. Proto je na místě neochabovat v bdělosti a ostražitosti na všech úsecích naší činnosti. Zvláště v ozbrojených silách, kam je namířen zvláštní zájem kapitalistických špiónážních služeb, se bdělost a ostražitost musí stát základním pilířem veškeré činnosti.

* Ladislav Farago: War of Wits. The Anatomy of Espionage and Intelligence, 1954.

Dílčí pohled na některé formy a metody špiónážních služeb kapitalistických států dává kniha amerického publicisty „War of Wits. The anatomy of Espionage and Intelligence“, vydaná v USA v r. 1954. Autor Ladislav Farago, vidí dost dobře do zákulisí americké špiónáže. Sám pracoval během druhé světové války špiónážně v Oddělení pro vedení války speciálními metodami (Special Warfare Branch) u vojenských námořních sil. Udržuje styky s čelními představiteli ozbrojených sil a jako publicista má přístup k různým, pro jiného „tajným“ záležitostem. Je přirozené, že jeho výroky nelze ztotožňovat přesně s oficiálními názory Pentagonu, avšak i přes určité nepřesnosti dává jeho kniha dosti jasný obrázek o organizaci, rozsahu, metodách a formách špiónážních služeb kapitalistických států. Je proto poučná i pro důstojnický sbor čs. armády, kteří mohou využít v článku citovaných zásad pro školení vojáků při výchově k bdělosti a ostráživosti.

Celá kniha, čítající celkem 379 stran, je stejně jako knihy jiných autorů zaměřena na oslavování a vyzdvihování špiónáže. V tom není mezi oficiálními představiteli Spojených států a autorem žádných rozdílů a rozporů. Naopak se zdá, že propagování špiónáže a podvratné činnosti proti jiným státům se setkává u oficiálních představitelů s plnou podporou a porozuměním.

Autor rozdělil knihu do pěti základních kapitol. První dvě pojednávají o špiónáži, třetí o sabotáži, čtvrtá o kontrarozvědce a pátá o psychologické válce. Recenze bude zaměřena na ukázání zásad prvních třech kapitol. Otázky americké kontrarozvědky nejsou pro nás důležité a problémy poslední kapitoly o psychologické válce jsou prakticky vysvětleny v dostupné knize M. Buzka „Psychologická válka“, vydané Naším vojskem v r. 1959.

Špiónáž, zákonitá funkce vlády USA

Hned na prvních stránkách své knihy zdůvodňuje Farago, v souladu s celkovou koncepcí americké politiky, nutnost špiónáže. Píše: „V našem věku absolutní zbraní závisí existence na znalosti zámýslů a schopnosti protivníka. Této znalosti je zapotřebí, aby bylo možno odvážit se války, režírovat manévry, zabránit porážce a dosáhnout vítězství.“¹⁾

Zcela nepokrytě zde tudíž prosazuje špiónáž jako metodu, kterou se má zabez-

pečít řešení mezinárodních sporů válkou. Jak markantně se tyto agresivní snahy odrážejí od úsilí tábora socialismu, který prosazuje všeobecné ozbrojení a odstranění války, jako prostředku řešení mezinárodních sporů.

Autor k zdůvodnění špiónáže dále píše: „Špiónáž je zákonitou a důležitou funkcí každé vlády, která je si vědoma své odpovědnosti. Je ospravedlněna skutečností, že všechny státy utajují důležité fáze své činnosti a je vynucována jejich naléhavou potřebou získávat informace o utajených věcech.“²⁾ Autor zde jasně dokumentuje, že pět zásad mírového soužití, mezi nimiž je též otázka nevměšování se do záležitostí jiných států, jsou vládou Spojených států vědomě a záměrně porušovány. Vždyť jak jinak by bylo možno si vysvětlit toto ospravedlnění špiónáže? Ukazuje též na rozpory, které jsou uvnitř kapitalistického tábora. Z citátu totiž jasně vysvítá, že špiónáž je vedena proti všem státům, které uchovávají jakákoli tajemství. Je samozřejmé, že kapitalistické státy, v nichž rozhodující moc mají monopoly, mají před sebou vždy tajemství. Automaticky tudíž musí kapitalistické státy proti sobě provádět špiónáž. Jak lživá a falešná jsou pak slova o vzájemném „bratrství“, „spolupráci“ a „pomoci“, když jeden stát nedůvěřuje druhému. Mané se naskytá myšlenka, jak spravedlivější a skutečně soudružský vztah je mezi státy tábora socialismu.

Při zdůvodňování špiónáže používá autor i různých jiných amerických teoretiků a vojenských představitelů. Tak např. mezi jinými se odvolává i na prohlášení známého amerického generála, bývalého náčelníka štábu pozemních sil, M. B. Ridgwaye, který prohlásil: „Vzhledem k současné světové situaci je mnohem důležitější než kdykoli dříve mít úplné informace, na jejichž základě by bylo možno stanovit neekonomičtější rozvinutí ozbrojených sil... které by mohly využít výhody agrese s překvapením a zajistit neúčinnější použití takových sil, kdyby nastala potřeba.“³⁾

Autor však k zdůvodňování špiónáže používá další argumenty. Píše: „Války postihují nejenom armády, které je vedou na izolovaných válčističích, nýbrž celé národy, — nejen generály nýbrž státníky a lid, — nejen strategii, nýbrž také politiku, — nejen vojenskou vědu nýbrž také diplomacii, ekonomii a společenské vědy. Totálnost vál-

¹⁾ Ladislav Farago: War of Wits, 1954, str. 4—5.

²⁾ Tamtéž, str. 151.

³⁾ Tamtéž, str. 7—8.

ky, vše zahrnující a vše pronikající povaha moderního konfliktu, klade větší důraz na nevojenské stránky války.⁴⁾ (Rozuměj — špiónáže a podvrtné činnosti — pozn. M. M. B.).

Vycházejí z tohoto rozsahu špiónáže, rozděluje autor špiónáž podle předmětu jejího zájmu na tyto druhy:

1. Vojenskou špiónáž, získávající zprávy o útočných a obranných doktrínách, válečných plánech, strategických koncepcích, taktických zásadách, organizaci, průmyslové základně, struktuře velení, veliteli, materiálu, morálce apod.

2. Všeobecnou špiónáž, získávající zprávy o topografické a hydrografické charakteristice.

3. Diplomatickou špiónáž, získávající zprávy o zahraniční politice, spojení, diplomatických vztazích, o personálu zahraniční služby a technice udržování mezinárodních vztahů apod.

4. Politickou špiónáž, získávající zprávy o ideologii, tradicích, osobnostech apod.

5. Hospodářskou špiónáž, získávající zprávy o otázkách finančních, obchodních, průmyslových, důlním průmyslu, nerostném bohatství a o zemědělství.

6. Dopravní špiónáž, získávající zprávy o všech otázkách komunikačních (spojení) a dopravy.

7. Sociální špiónáž, získávající zprávy o struktuře národa, jeho složení, mentalitě apod.

8. Kulturní špiónáž, získávající zprávy o umění, vědě a všech kulturních zařízeních (rozhlas, televize, tisk, film apod.).

9. Špiónáž, zaměřená na odhalování špiónážních a zpravodajských organizací jiných států, odhalování jejich metod a osobního obsazení.⁵⁾

Podle cílů a obsahu, jež špiónáž sleduje, rozděluje Farago, stejně jako jiní teoretikové, špiónáž na strategickou, operační a taktickou.⁶⁾

Autor ve své knize uvádí též v různé souvislosti dílčí údaje o organizaci špiónážních služeb různých kapitalistických států. Nejvíce pozornosti přirozeně věnuje špiónážní službě Spojených států. Píše: „Ve

Spojených státech je vrcholnou špiónážní složkou Ústřední špiónážní agentura (Central Intelligence Agency — CIA), která byla vytvořena zákonem o bezpečnosti státu (National Security Act) v r. 1947 a byla zařazena do rámce Národní bezpečnostní rady.⁷⁾ Dále píše: „CIA však není jedinou špiónážní službou vlády USA. Existují speciální špiónážní služby u pozemních, vojenských námořních a vojenských vzdušných sil a roztržité špiónážní služby i v jiných vládních departmentech. Avšak CIA je vrcholnou špiónážní službou USA již proto, že slouží nejvyšším státním orgánům a má svými informacemi a doporučeními dominantní vliv na prezidenta, na politiku a činnost Spojených států.“⁸⁾

CIA je organizována do pěti různých oddělení⁹⁾ a zaměstnává asi 9000 až 15 000 osob.¹⁰⁾

Autor s určitou hrstí rozebírá ohromné částky, vynakládané špiónážními službami USA na podvrtnou činnost. Píše: „Rozpočet CIA není znám. Návrhy rozpočtových položek jsou dány k nahlédnutí jenom 4 nebo 5 příslušníkům každé sněmovny. Výdaje CIA jsou při tom ukryty v rozpočtových částkách jiných orgánů a rozpočtové byro nehlásí kongresu personální stav CIA. Zveřejněný rozpočet ročních výdajů však činí 500 až 800 miliónů dolarů.¹¹⁾ Kromě toho každá špiónážní služba jednotlivých ozbrojených sil má svůj vlastní rozpočet. Tak např. v pozemních silách jsou výdaje na špiónáž skryty pod rozpočtovou položku »Činnost 2100« a »Činnost 2131«. V rozpočtovém období 1952, 1953 a 1954 vydaly americké pozemní síly na špiónáž celkem 176 400 000 dolarů. V roce 1954 až 1955 dosahovala částka na špiónáž 54 000 000 dolarů.“¹²⁾

Autor v duchu úvah vládních a vojenských činitelů, kterým se nelíbí neustále se zvyšující bdělost a ostrážitost národů tábora socialismu, smutně konstatuje, že přes vysoké částky vynakládané na špiónáž, nejsou dosavadní výsledky uspokojivé. Konstatuje proto, stejně jako ostatní autoři zabývající se propagováním špiónáže, že asi 90 % všech informací získaných špiónážními službami pochází z veřejně dostupných

7) Tamtéž, str. 40.

8) Tamtéž, str. 41.

9) Tamtéž, str. 45.

10) Tamtéž, str. 42.

11) Tamtéž, str. 51 až 52.

12) Tamtéž, str. 51.

4) Tamtéž, str. 5.

5) Tamtéž, str. 11 — 12.

6) Tamtéž, str. 95 — 97.

pramenů.¹³⁾ Proto vyčlenění pracovníci špiónážních služeb studují noviny, časopisy, vědecké a technické žurnály, rozhlasové transkripty, knihy, oficiální vládní publikace a finanční a průmyslové buletiny.¹⁴⁾

Takto získané zprávy jsou doplňovány údaji získanými špióny, vojenskými přidělenci, konsulařními agenty, diplomatickým personálem a jinými informátory... censurováním dopisů a lístků, jež jsou čteny a kopírovány censurem... aby se při tom získávaly informace...¹⁵⁾

Autor přitom též potvrzuje, že americké špiónážní služby se nestydí používat k získávání zpráv i cestovního ruchu. Píše: „Existují rovněž takové zdroje špiónáže, jako jsou návštěvníci ze zahraničí a vlastní občané vracející se z cest do zahraničí...“¹⁷⁾ Snímky brané profesionálními kameramany, žurnalisty, amatéry nebo turisty jsou dnes horlivě vyhledávány všemi zpravodajskými organizacemi.

Velké úsilí k získání zpráv o táboru socialismu je věnováno odposlouchávání rozhlasu. O historii odposlouchávání rozhlasu v americké špiónáži autor uvádí: „Výjimečnou hodnotou takových rozhlasových vysílání poznali Britové krátce před druhou světovou válkou a v BBC bylo zřízeno zvláštní oddělení pro odposlouchávání všech zahraničních rozhlasových relací určených pro domácí obyvatelstvo. Krátce nato byla zřízena podobná agentura ve Spojených státech pod záštitou Federální spojovací komise (Federal Communications Commission). Tato speciální agentura, jež byla později nazvána Zpravodajská služba pro odposlouchávání zahraničního rozhlasu (Foreign Broadcast Monitoring Intelligence Service), byla přičleněna k CIA, kde nyní tvoří důležitý orgán pro sbírání informací. Tiskne denní záznam všech zachycených rozhlasových vysílání a informace jsou zpřístupněny širokému okruhu pracovníků.“¹⁸⁾

Přesto, že špióni nemají ve své práci valné úspěchy, jsou považováni za hlavní prostředek k získávání zpráv. Jejich úkolem je: „získat originální dokumenty nebo modrotisky a to buď ve skutečných originálech

nebo jejich fotokopie. Fotokopie originálních dokumentů představují nejlepší materiál, jaký si která špiónážní organizace může přát.“¹⁹⁾

Špiónům jsou pro práci dávány tyto pokyny: „Sbírejte každý dosažitelný zlomeček informací, aniž byste o některou z nich projevoval nápadný zájem. Nespěchejte nikdy na nějakou informaci, o níž se domníváte, že ji můžete nebo musíte získat.“²⁰⁾

Farago uvádí, že zprávy, které špióni získávají, mohou být předány řídící ústředně poštou, kurýrem, podzemním telefonem, telefonem, telegrafem, poštovními holubami, letouny, běžci, psy, signálními vlajkami, signálními ohni, heliografem, raketami a světelnými signály. Zprávy píší agenti kódem, tajným inkoustem nebo používají mikrofilm.²¹⁾

Vycházeje z celého agresivního pojetí špiónáže, Farago otevřeně přiznává, že „Spojené státy jsou pravděpodobně jediným státem na světě, který vynakládá tolik námahy a peněz na výběr a školení svých agentů.“²²⁾ Agenti jsou školeni ve speciálních špiónážních školách. Autor na dokreslení rozsahu výcvikového programu uvádí, že za druhé světové války udržovali spojenci celkem asi 6 speciálních škol.²³⁾ V době studené války počet těchto škol neklesá, naopak narůstá.

V těchto školách se frekventanti učí číst mapy, vyhodnocovat letecké a pozemní snímky, zkoumat a studovat dokumenty, identifikovat vojenská a civilní zařízení, letouny a lodě, stejnokrže a odznaky různých složek ozbrojených sil.²⁴⁾

Dále se učí fotografovat předměty zájmu tajně i veřejně... kladení min, zakládání požárů, zacházení s výbušninami, používání střelných zbraní apod.²⁵⁾

Rozsah toho, čemu se špióni ke své podvratné činnosti učí, by byl velký. Vzhledem k tomu, že není cílem recenze podávat úplný rozbor zásad uváděných v knize, nebudou dále popisovány.

Zajímavá je však stať, v níž autor popisuje způsoby, jimiž mohou být špióni dopravováni na území protivníka. Píše: „Přiležitostně je možno, aby špión pod různým

¹³⁾ Tamtéž, str. 53.

¹⁴⁾ Tamtéž, str. 54.

¹⁵⁾ Tamtéž, str. 55.

¹⁶⁾ Tamtéž, str. 54.

¹⁷⁾ Tamtéž, str. 55.

¹⁸⁾ Tamtéž, str. 65.

¹⁹⁾ Tamtéž, str. 208.

²⁰⁾ Tamtéž, str. 199.

²¹⁾ Tamtéž, str. 214.

²²⁾ Tamtéž, str. 194.

²³⁾ Tamtéž, str. 195.

²⁴⁾ Tamtéž, str. 196.

²⁵⁾ Tamtéž, str. 196.

krytím cestoval na místo určení legálně (krytím se rozumí legální pas diplomata, žurnalisty, obchodníka, cestovatele apod. — pozn. M. M. B.). V jiných případech musí být agent dopraven do země tak, že je shozen z letounu, vysazen z ponorky nebo přepraven v noci přes hranici jinými tajnými prostředky.²⁶⁾ Zde lze hledat přímou souvislost s častými, zvláště nočními, narušeními vzdušného prostoru území států tábora socialismu.

Autor přikládá ve své knize důležitý význam též provádění vzdušné špiónáže, jejímž úkolem má být, kromě jiného, získávání fotografických snímků terénu. Tím má být umožněno mapovačům zpracování příslušných map. Autor vychází totiž z toho, že americké ozbrojené síly nemají dostatek dobrých a hlavně současných map socialistických států. Píše: „Mapy se dělají nesnadno a zvláště obtížně je to dnes, kdy některé citlivé prostory jsou uzavřeny našim mapovačům. Mapy těchto prostorů musí být sestavy z dat dodaných nákladnou špiónážní službou.“²⁷⁾ Na přesném zjišťování prostorů, kde jsou umístěny válečně důležité podniky, je zcela závislé strategické bombardování. Předpokládá se dnes více než kdy jindy, že vyřazení průmyslové základny státu způsobí ochromení vojsk v poli...²⁸⁾

Zde je to právě zdůvodnění politiky otevřeného nebe, které Spojené státy ústy prezidenta a ostatních státních představitelů tolik propagují, a narušování vzdušného prostoru států tábora socialismu americkými letadly.

Sabotáž — forma studené války

V třetí kapitole se autor zabývá sabotáží. Podle něho je sabotáž jednou z forem podvratné činnosti. Je to obvykle fyzická akce určená k narušení vojenské nebo ekonomické síly protivníka. Má být vedena proti administrativě, průmyslové výrobě, výrobě potravin a běžného spotřebního zboží, proti ozbrojeným silám, dopravním linkám, prostě proti všemu, co napomáhá válečnému úsilí protivníka.²⁹⁾

Autor rozděluje sabotáž na aktivní (přímou) a pasivní (nepřímou).

Aktivní (přímá) sabotáž může být prováděna mnoha způsoby v různém rozsahu. Mohou ji provádět malé sabotážní skupiny v síle jeden až tři muži, i velké odřady o několika stech lidí. Nejběžnějšími formami této přímé sabotáže jsou různé mechanické zásahy, jako žhářství, exploze, vraždy apod.

Pasivní (nepřímá) sabotáž dosahuje podobných výsledků bez otevřeného násilí. Mezi nejběžnější formy tohoto druhu sabotáže patří absence, záměrné snižování výroby apod.

Kromě těchto dvou základních druhů sabotáže rozeznává autor ještě tzv. psychologickou sabotáž, jejímž cílem je způsobit stávky, paniku nebo nepokoje.³⁰⁾

K historickému zhodnocení sabotáže autor uvádí, že jestliže sabotáž byla za první světové války jenom podřadnou součástí bojových akcí, v druhé světové válce byla sabotáž přijata jako zákonný válečný prostředek. Podle autora neztrácí na významu ani v současné době, kdy USA pokračují ve vedení studené války. Píše: „Sabotáž je ve studené válce důležitou zbraní. Je to součást většího operačního plánu...“³¹⁾

Přes veškeré finanční náklady, úsilí na vycvičení špiónážních pracovníků a sabotérů a snahu popularisovat podvratnou činnost, narazí americká špiónáž na řadu neřešitelných rozporů.

V první řadě je zde platný rozpor mezi přáním a možnostmi. Přání agresivních kruhů ovládnout špiónážně celý svět narazí totiž na nepřekonatelnou překážku bdělosti a ostráživosti tábora socialismu a na jeho sílu. Přiznává to i Farago, když píše: „Zkušenosti ukazují, že vyzvědači všeobecně podávají bezvýznamné výsledky.“³²⁾ Pravděpodobnost jejich života je nízká, úmrtnost vysoká. Účetní bilance přitom ukazuje, že přes ohromné investice peněz a úsilí vynaložené na tuto činnost je neúspěch častější než úspěch.³³⁾ Když jsou vyzvědači dopadeni, jejich vlády se k nim neznají a jakékoli spojení s nimi je důrazně popíráno.³⁴⁾

²⁶⁾ Tamtéž, str. 206.

²⁷⁾ Str. 15.

²⁸⁾ Tamtéž, str. 18—19.

²⁹⁾ Tamtéž, str. 239.

³⁰⁾ Tamtéž, str. 239—241.

³¹⁾ Tamtéž, str. 247.

³²⁾ Tamtéž, str. 175.

³³⁾ Tamtéž, str. 189.

³⁴⁾ Tamtéž, str. 174.

Další nepřekonatelný rozpor vyplývá z rozporů celého společenského zřízení. Zatím co přípravy imperialistů k válce vyžadují legalizování špionáže, většina Američanů špionáž odsuzuje, tak jako odsuzuje válku v celku. Tento rozpor se v důsledku mírových snah tábora socialismu a neustá-

lého odhalování agresivních cílů vládnoucích kruhů USA neustále zvětšuje.

Další rozpor ovlivňující podstatně neúspěchy americké špionáže spočívá v samé podstatě lidí, využívaných ke špionáži. Vždyť spoléhání se na utečence, kteří dokázali zradit svou vlast, nese předpoklad neúspěchu.



Rozporů, které ovlivňují negativně činnost amerických špionážních služeb, je přirozeně mnohem více. Je proto určitý pesimismus autora zcela oprávněný.

Na druhé straně je však nutno čtenářům připomenout, že přes klesající výsledky nelze v důsledku neustále se rozšiřujícího aparátu a rostoucích finančních prostředků činnost nepřátelské špionáže podceňovat. Je nutno nepřetržitě vést vojska na všech stupních k neustálé bdělosti a ostrážitosti. Je nutno odstranit jakékoli pacifistické tendence projevující se v důsledku mírových snah a návrhů SSSR u některých velitelů a zabránit jejich rozšiřování ve vojskách. Tím podstatně přispějeme nejen k zvýšení obranyschopnosti naší republiky a celého tábora socialismu, ale i k udržení světového míru.